

SENSORVEILEDNING

Emnekode:	SAM102
Emnenavn: 4 studentgrupper har dette emnet våren 2019	L-SAM10217-1 19V LBSAM10217-1 19V LMUSAM10217-1 19V LUSAM10217-1 19V
Eksamensform:	Skriftlig digital skoleeksamen, 6 timer, hjelpemidler tillatt
Dato:	30 april, 2019
Faglærer(e):	Gitte Motzfeldt Ronald Nolet Nicola Karcher
Eventuelt: Vekting av oppgavene: oppgave 1: 25%, oppgave 2: 50%, Didaktikkoppgave: 25% Kandidaten kan velge enten alternativ 1 om vær og klima, eller alternativ 2 om befolkningsgeografi. ALLE kandidater må svare på didaktikkoppgaven	

Individuell skriftlig eksamen, 6 timer

Tillatte hjelpemidler: Alle, unntatt kommunikasjon og det åpne nettet.

Karakterregel: A–F.

Antall kandidater: ca. 70

Emneansvar: Gitte Motzfeldt

Sensorordning

Intern og ekstern sensor.

Vurderingskriterier basert på karakterskala som benyttes av høyskolen:

symbol	betegnelse	generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	god	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

Ønskelig kompetanse vist av kandidaten:

- Avgrense og besvare spørsmålet/problemstillingen
- Bruke relevant teori og kunnskap knyttet til problemstillingen
- Reflektere og drøfte/argumentere ved å trekke inn teori og kunnskap og på en selvstendig måte.
- Vise sammenhenger i stoffet
- Vise forståelse for fagbegreper
- God struktur
- Relevant og god bruk av kilder i teksten
- Litteraturliste

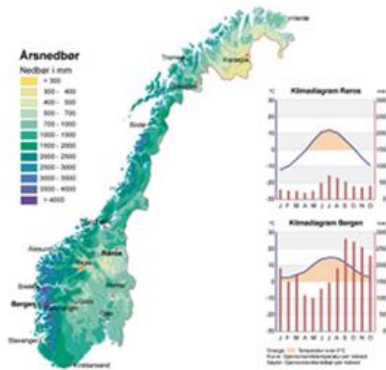
Strykarakter viser svært liten grad av måloppnåelse på alle områder

For alle oppgaver

Studenten velger hva som bør vektlegges/trekkes inn for å belyse tema på best mulig, og presis, måte, og for å arbeide mot de generelle vurderingskriteriene presentert over. Presiseringene under de ulike temaene i denne sensorveiledningen kan derfor sees på som kunnskap, kompetanse, teorier og begreper som kan være med på å belyse tema på en fornuftig måte. Denne sensorveiledningen er derfor ikke ment som en utømmelig liste hvor kandidatene må belyse alle punkter, men det er heller sammenhenger, årsaker og hvordan begreper, kontekster mm. brukes i oppgaven som har betydning for vurderingen av besvarelsene.

ALTERNATIV 1, VÆR OG KLIMA

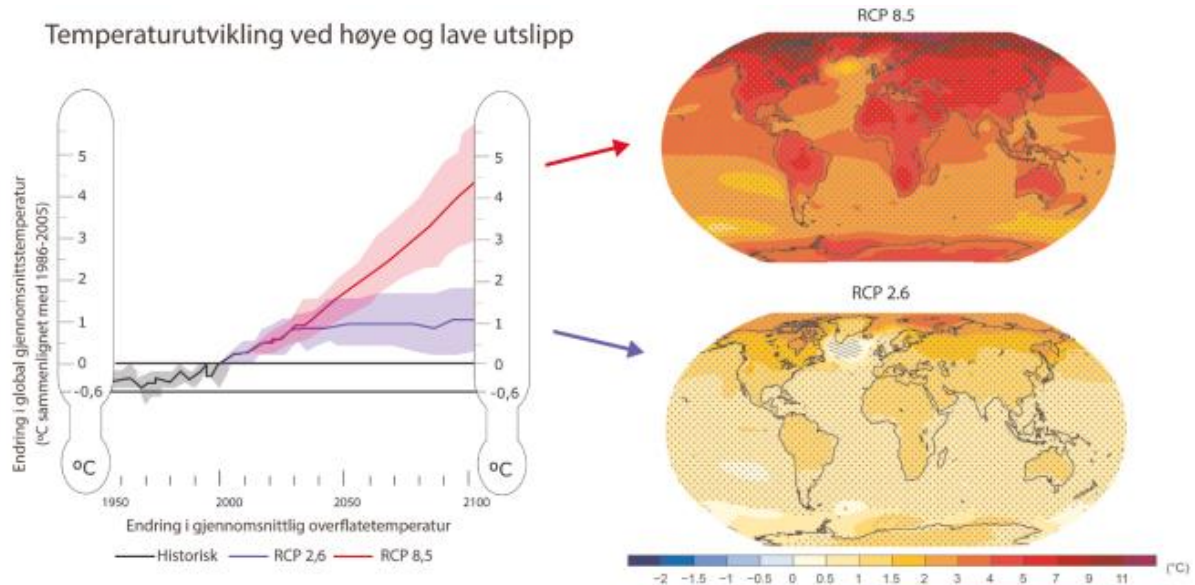
1. Hva kjennetegner vær og klima i Norge?

Det er ønskelig at kandidaten kontekstualiserer, trekker inn og viser kompetanse ved å belyse:

1. Forskjellen på vær og klima
2. Naturgeografiske prosesser: Skala, tid og rom
3. Sirkulasjonssystemet fra globale celler til regionale og lokale klimaforhold, vind, temperatur og nedbør. Dette kan bla. belyses ved eksempler på vinder, nedbør og temperatursvingninger.
4. Høytrykk/lavtrykk, Coriolis-effekten
5. Maritimt klima (kystklima) og innenlandsklima: geografisk plassering og hensiktsmessige kjennetegn som begrunnes.
6. Strømmer (dyphav- og overflate strømmer), spesielt Golfstrømmens betydning for klima i Norge
7. Endring av klima på ulike steder over tid
8. Ulike konsekvenser av klimatiske endringer for Norge
9. Positive og negative konsekvenser av klimatiske endringer i Norge

2. Effekten av klimaendringer er forskjellig i ulike geografiske områder og skalaer (O'Brien, Selboe, Nordbø, 2017). Drøft på hvilke måter dette kan føre til at noen vil kunne betraktes som vinnere og andre som tapere. Trekk inn geografiske refleksjoner som skala (nivåtenkning), tilbakekoblinger, sårbarhet og tilpasninger.

Det er ønskelig at kandidaten kontekstualiserer og trekker inn/drøfter/belyser:

Kan gjerne kontekstualiseres ved:

- Klimaendringer, hvorfor? Hva har skjedd siden før-industriell tid?
- Drivhuseffekten og drivhusgasser, albedo
- Naturlige klimavariasjoner, hvordan vet vi – klimaforsknings- og grunnlag for framtidsscenarioer (IPPC), Paris avtalen

Drøftingen bør ha fokus på:

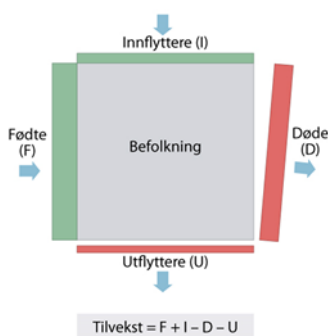
- Globale endringer, ulike effekter lokalt – gjerne med eksempler på ulike effekter som rammer mennesker og natur ulikt, for eks. temperatur økning, havnivåstigning og forsuring, isbresmelting, ekstremvær (flom og tørke)
- Forsterkende tilbakekoblinger og konsekvenser/effekter på mennesker og natur
- Globalisering, økonomi- og makt perspektiver
- Sammenhenger miljø, mennesker, konflikter og makt
- «dobbel eksponering», samspillet globalisering og klimaendringer
- Klimadiskurskonflikten, knapphetsskolen og marginalisering av mennesker
- Hvem tjener/vinner og hvem taper på klimaendringer

- Klimaendringer/sårbarhet og sammenhenger med andre samfunnsprosesser som for eks. fattigdom, globalisering, ulikhet, levestett (naturressursutnyttelse)
- Ulik sårbarhet og tilpasningskapasitet blant befolkningsgrupper
- Utslippsreduksjon, lavutslippsamfunnet og implikasjoner for samfunnsutvikling.
- Politikk og samarbeid på ulike skalaer
- Teknologiske løsninger og/eller sosiale- og økonomiske samfunnsendringer?
- Bærekraftig utvikling og framtidsscenarioer
- Det kan med fordel brukes ulike eksempler for å belyse utfordringer og underbygge drøftingsargumentene

Alternativ 2: Befolkningsgeografi

Det er ønskelig at kandidaten kontekstualiserer, trekker inn og viser kompetanse ved å belyse:

1. Gjør rede for befolkningstilvekstformelen: $F - D + I - U = \text{Befolkningsvekst}$

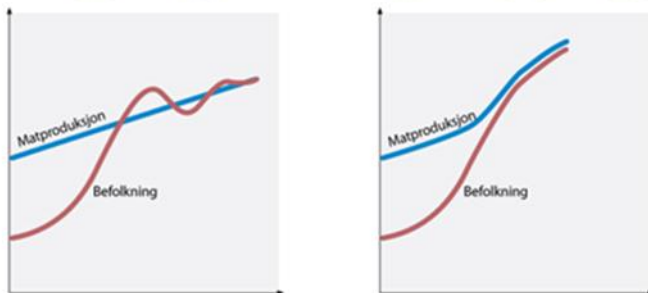

Det er ønskelig at kandidaten kontekstualiserer, trekker inn kompetanse ved å belyse:

- 1) Hva de ulike bokstavene står for og hvordan de forholder seg til hverandre
- 2) Gjøre det tydelig at det er ulike forhold som styrer fruktbarheten
- 3) At kandidaten kan skille mellom fekunditet og fertilitet
- 4) Beskrive hva som påvirker fertiliteten, trekker inn samfunnsforhold, religion, kultur, tilgang til prevensjon m.m.
- 5) Beskrive relasjonen mellom biologisk fruktbarhetsalderen og antall levende fødte barn per familie
- 6) Trekker inn måle-enheten i rater (per tusen) og hvordan opprettholdelsen av en befolkning er avhengig av 2,1 levende fødte barn per familie
- 7) Beskriver hvordan dødeligheten avhenger av ernæring, helsetilstanden individuelt og i samfunnet for øvrig gjennom et godt utbygget helsevesen, kan trekke inn sykdommer (epidemier osv.) og hvordan dette varierer fra samfunn til samfunn
- 8) Innvandring og utvandring – hva som gjør at folk migrerer ut eller inn i land (push og pullfaktorer)
- 9) Hvordan befolkningspolitikk kan påvirke befolkningsutvikling

2. Ifølge Marx er det ikke mulig å koble matproduksjon og befolkningsvekst som to like størrelser. Ifølge Malthus henger disse to størrelsene sammen. Ifølge Boserup er befolkningsveksten er forutsetning for samfunnsutvikling. Drøft disse tre befolkningsteoretiske perspektiver opp mot hverandre. Bruk eksempler.

Malthus og Boserup – nedadgående- og oppadgående spiraler

Felles for begge: Befolkningsutviklingen er den ene, og sentrale faktoren, som påvirker tilgang på ressurser og dermed utvikling i ethvert land

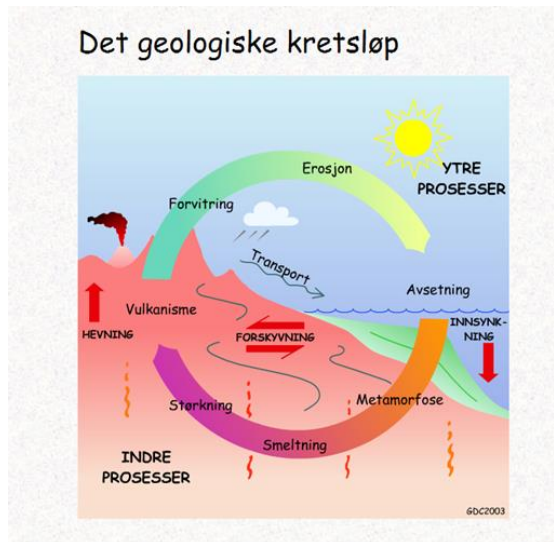
Det er ønskelig at kandidaten trekker inn/drøfter/belyser:

- 1) Marx sitt grunnsyn på relasjonen mellom produksjon og arbeid, og hvorfor han avviste Malthus sin kobling av matproduksjon til befolkningsveksten.
- 2) Marx peker på at fattigdom er ikke et resultat av overbefolkning men skjev fordeling av ressurser
- 3) Kan vise og forklare Malthus sin kobling mellom matproduksjon og befolkningsvekst (arismetiske og geometriske vekstkurver)
- 4) Kan forklare Boserups tenkning om utvikling fra gress, bush, forrest fellow til moderne utvikling av jordbruksproduksjon, der befolkningsveksten er en forutsetning for utvikling
- 5) Kan diskutere holdbarheten i disse befolkningsteorier og drøfte for og eller imot disse teoriene, og hva slags konsekvenser dette kan få for befolkningsutviklingen
- 6) Kan bruke eksempler fra Afrika og Europa som belyser deres påstander
- 7) Kan trekke inn ny-Malthusiansk tenkning og hvordan har påvirket, og påvirker, befolkningsveksten i moderne tid

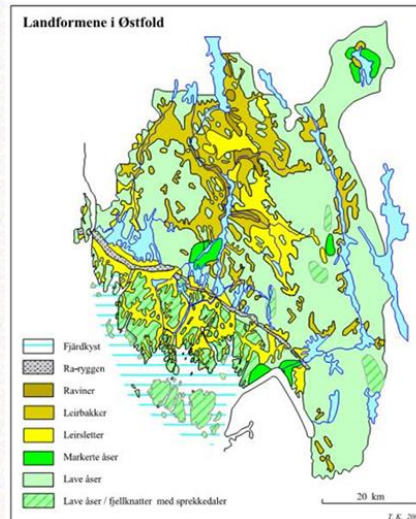
Didaktikkoppgave - besvares av alle kandidater

Du er lærer på mellomtrinnet og ønsker å undervise i utforskende didaktikk. Tema er geologiske prosesser og landformer, og du vil gjerne å ta i bruk nærmiljøet til skolen. Hvordan vil du tilrettelegge for dette med tanke på kompetanseutvikling hos elevene? Begrunn.

Figur 1. Det geologiske kretsløpet

Figur 2: Kartutsnitt over landformer i Østfold

Det er ønskelig at kandidaten trekker inn og belyser:

1. Definere et klasserom med trinn og elevmangfold
2. Trekke inn undervisning og forståelse fra det nære til det fjerne
3. Vise til ulike tilnærminger til undervisning om geologiske prosesser, eller ulike type kartografi undervisning for det aktuelle trinnet
4. Viser forståelse fort utforskende didaktikk og vitenskapelig tenkning (for eks. SMART, Tren Tanken, Storyline)
5. Er tydelig på hvilken geologisk kompetanse som elevene skal utvikle (si gjerne noe om denne kompetanse)
6. Kartografisk kompetanse, og betydning for forståelse av topografi, geologiske tema (løsmasser, vegetasjon etc.) mm.
7. Kan vise til hvordan ekskursjoner kan synliggjøre sammenhenger mellom geologiske prosesser og samfunnsutvikling i tid og rom

Geografi og samfunnsvitenskapelige metoder SAM102 – Litteratur vår 2019

4 undervisningsgrupper:

LBSAM10217

LMUSAM10217

L-SAM10217

LUSAM10217

Revidert 05.11.2018, samfunnsfagseksjonen

Befring, E. (2015): *Forskningsmetoder i utdanningsvitenskap*, Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Benjaminsen, T. A og Svarstad, H. (2017) *Politisk økologi: Miljø, mennesker og makt*. (Kapittel 6-9). Universitetsforlaget, Oslo.

Corner, Geoff (2008), *Geologiskolen*. Universitetet i Trømsø. Bare tilgjengelig online:
<http://geologiskolen.uit.no/generellGeologiskolen/generell/prosesser/pros1.htm>

Gould, WTS. (2015) *Population and Development*. 2nd Revised edition. Routledge Perspectives on Development. Routledge Milton Park. (Kap. 2 og 3 Tilgjengelig i Canvas)

Jordhus-Lier, David og Kristian Stokke (red), (2017) *Samfunnsgeografi: En innføring*. Cappelen Damm Akademisk. (kap. 3, 4 og 22) ISBN 9788202567422 Bare tilgjengelig online og kan lastet ned i ulike formater fra: <https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/book/14> (kap 3, 4, 22)

Kalvig, S. (200), *Vær og klima*, Schibsted forlag. Tilgjengelig i Canvas

Klemsdal, T. (2002). *Landformene i Østfold. Natur i Østfold*, 21(2/1), 7-31. (24 sider) Tilgjengelig digitalt: http://nhm2.uio.no/botanisk/nbf/ofa/nio2002/2_landformer.pdf

Marston, S.A& Knox, P.L, (2016) *Human Geography, Places and Regions in Global Context*, seventh edition. Pearson Educational Limited (side 91-131) Tilgjengelig i Canvas

Mikkelsen, Rolf og Per Jarle Sætre (red.) (2015). *Geografididaktikk for klasserommet*. (3. utg.). [Oslo]: Cappelen Damm akademisk. ISBN 978-82- 0249-146-8

Nolet, R. Bjørshol, S. (2017), *Utforskning i alle fag*. Cappelen Damm Akademisk. (Kap. 1,2,8)

Nystad, J.F. og Rosèn, E. (2012), *"Samfunnsgeografi"*
Læremiddelforlaget, 2 opplag. Tilgjengelig i Canvas

Sæbye, Espen (2014), *Demografiske Overganger*. I Folkemengdens bevegelse 1735-2014: en tabellstudie. Statistisk sentralbyrå, Oslo. Tilgjengelig i Canvas

Sulebak, J. R. (2007). *Landformer og prosesser*. Bergen: Fagbokforlaget.

Eller:

Trømborg, D. (2006), *Geologi og landformer i Norge*. Fagbokforlaget. 2 opplag (2016)

Whitaker, R, Burroughs, B, Robertson, T & Eleanor, V – Talbot, *Meteorologi for alle*, Gyldendal Fakta.
Tilgjengelig på Canvas

Anbefalt supplerende litteratur:

Eidsvik, E, Et al. (2019), *Verda og Vi*, Det Norske Samlaget

Miljødirektoratet (2014), *Klimatilpasning og raske utslippskutt er nødvendig*, Fakta ark laget av Miljødirektoratet, november 2014 (foreløpig versjon)

Lærebøker/læreboknettsteder: Eide, H., Johansen, O-I. og Øverjordet A. H. (2013) *Geografi. Landskaper, ressurser, mennesker, utvikling*. Cappelen Damm, Oslo. Nettsted:
<http://geografi.cappelendamm.no/>

IPPC (2018), Global warming of 1.5 Degree Celsius. <http://www.ipcc.ch/report/sr15/>

Headline statements of IPPC (2018), Global warming of 1.5-degree Celsius:
http://report.ipcc.ch/sr15/pdf/sr15_headline_statements.pdf

IPPC: special report on extreme events, summary for policy makers:
http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/wg2/ar5_wgII_spm_en.pdf